

Цитування:

Хрущ С. С. Компетентності бібліотечного фахівця як чинник формування інноваційного медіапростору. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 4. С. 156–164.

Khrushch S. (2023). Competences of a Library Specialist as a Factor in the Formation of Innovative Media Space. *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 156–164 [in Ukrainian].

Хрущ Світлана Сергіївна,

Кандидат наук із соціальних комунікацій,
Старший викладач кафедри комп'ютерних наук
Київського національного університету
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0001-9349-7762>
svektor.ua@gmail.com

КОМПЕТЕНТНОСТІ БІБЛІОТЕЧНОГО ФАХІВЦЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО МЕДІАПРОСТОРУ

Метою роботи є системний аналіз, обґрунтування та визначення ключових компетентностей бібліотечного фахівця, необхідних для успішного впровадження інновацій у медіапростір сучасних бібліотек та вдосконалення якості обслуговування користувачів. **Методологія роботи.** Здійснено систематичний огляд літератури, де проаналізовано наукові публікації та дослідження, що стосуються компетентностей бібліотечних фахівців та їхнього впливу на формування інноваційного медіапростору. Використано емпіричний підхід, який включає в себе анкетування бібліотечних фахівців для збору конкретних даних щодо їхніх компетентностей та досвіду впровадження інновацій у медіапростір бібліотеки. **Наукова новизна.** Дослідження зосереджено на інтегрованому аналізі ключових компетентностей бібліотечного фахівця та розробці рекомендацій для підвищення ефективності бібліотечних практик, враховуючи сучасні вимоги до бібліотечної справи та стрімкі зміни в інформаційному середовищі. В статті розкривається новаторський підхід до розглядання компетентностей як динамічного інструменту, спрямованого на активне впровадження інновацій у медіапростір бібліотек, забезпечуючи їхню адаптацію до викликів цифрової епохи. **Висновки.** Виділено ключові компетентності, необхідні для бібліотечного фахівця в епоху цифрових трансформацій, такі як інформаційна грамотність, навички цифрового медіа та професійна комунікація. Оволодіння сучасними технологіями, зокрема інтерактивними та мультимедійними, дозволяє бібліотекарю надавати користувачам інноваційні послуги та забезпечувати їх інформаційні потреби. Запропоновано системний підхід до розвитку компетентностей, включаючи навчання, тренінги та постійне професійне вдосконалення для забезпечення актуальності навичок. Підкреслено, що розвиток компетентностей бібліотечного персоналу сприяє покращенню якості обслуговування користувачів та створює фундамент для інновацій у медіапросторі. Сформульовано рекомендації для переліку професійних компетентностей, які можуть бути враховані в Професійному стандарті «Фахівець бібліотечно-інформаційної діяльності» в контексті розвитку інноваційного медіапростору бібліотек.

Ключові слова: професійна компетентність, цифрова грамотність, підвищення кваліфікації, бібліотечний фахівець, інноваційний медіапростір бібліотеки, цифровий бібліотекар.

Khrushch Svitlana,

PhD in Social Communications,
Senior Lecturer at the Department of Computer Science,
Deputy Dean of the Faculty of Distance Learning,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

COMPETENCES OF A LIBRARY SPECIALIST AS A FACTOR IN THE FORMATION OF INNOVATIVE MEDIA SPACE

The purpose of the work is a systematic analysis, substantiation and determination of the key competencies of a library specialist, necessary for the successful implementation of innovations in the media space of modern libraries and improvement of the quality of user service. **The work methodology.** A systematic

review of the literature was carried out, which analyzed scientific publications and studies related to the competencies of library specialists and their influence on the formation of innovative media space. An empirical approach was used, which includes surveying library professionals to collect specific data on their competencies and experience in implementing innovations in the media space of the library. **Scientific novelty.** The research is focused on the integrated analysis of the key competencies of the library specialist and the development of recommendations for improving the efficiency of library practices, taking into account the modern requirements for library work and rapid changes in the information environment. The article reveals an innovative approach to considering competencies as a dynamic tool aimed at actively introducing innovations into the media space of libraries, ensuring their adaptation to the challenges of the digital age. **Conclusions.** The key competencies required for a librarian in the age of digital transformation are highlighted, such as information literacy, digital media skills, and professional communication. Mastering modern technologies, in particular interactive and multimedia, allows a librarian to provide users with innovative services and meet their information needs. A systematic approach to competence development is proposed, including education, training and continuous professional development to ensure the relevance of skills. It is emphasized that the development of the competencies of the library staff contributes to the improvement of the quality of user service and creates a foundation for innovations in the media space. Recommendations for the list of professional competencies that can be taken into account in the Professional Standard "Library and Information Specialist" in the context of the development of the innovative media space of libraries have been formulated.

Keywords: professional competence, digital literacy, professional development, library specialist, innovative library media space, digital librarian.

Актуальність теми дослідження. Сучасні бібліотеки переживають період цифрової трансформації, де важливою стає роль бібліотекарів у забезпеченні доступу до цифрових ресурсів та технологічних інновацій. Зростаючі очікування громади щодо новаторських послуг та сервісів бібліотек вимагають від фахівців нових компетентностей для ефективного впровадження інновацій. Користувачі сучасних бібліотек очікують доступу до цифрових ресурсів, інтерактивних сервісів та високотехнологічного обслуговування. Фахівці повинні адаптуватися до нових реалій інформаційного суспільства та активно впроваджувати цифрові технології для покращення роботи бібліотек. Медіапростір стає ключовим для залучення нового покоління читачів та активізації культурно-освітніх ініціатив, тому його розширення відбувається у контексті формування поліфункціонального, доступного та інноваційного середовища. Дослідження компетентностей бібліотечних фахівців у контексті формування інноваційного медіапростору стає стратегічно важливим завданням, щоб забезпечити відповідність бібліотек сучасним вимогам та досягти успішної інтеграції у цифрове суспільство.

Аналіз досліджень і публікацій. Від початку розвитку процесів цифровізації бібліотек компетентності бібліотечного фахівця стали надзвичайно важливим аспектом у сфері бібліотечної практики, наукових досліджень та освітньої діяльності. Зокрема, у статті А. Радваньски (Radwański, Aleksander) відображаються важливі тенденції у розвитку бібліотечної сфери та порушуються питання професійної структури та компетентнісної готовності бібліотечних фахівців, яких автор

називає «системними бібліотекарями»[6]. У статті автор піднімає питання офіційного визначення спеціальності та необхідності створення системи підготовки відповідних спеціалістів. До цієї ж теми звертається М. Ровінська (Rowińska, Magdalena) наголошуючи, що автоматизована бібліотека не може нормально функціонувати без системного бібліотекаря, відповідального за безперерйну роботу системи, і технологічний розвиток бібліотеки залежить від ефективної співпраці ІТ-спеціаліста та бібліотекаря [7]. У статті М. Джанас (Janas, Magdalena) [5] зазначається, що самоосвіта є ключовим процесом неперервної освіти бібліотечних працівників, звертається увага на готовність до неї як базову компетенцію сучасного працівника, подаються основні переваги самоосвіти та можливості, які Інтернет створює для бібліотекарів у цій сфері. На необхідність активного та безперервного процесу самоосвіти академічних бібліотекарів звертається увага у статті М. Блах (Błach, Marzena) [1]. Дослідниця М. Шмейхель-Зажечна (Schmeichel-Zarzeczna, Monika) розглядає знання та уміння бібліотечних фахівців у контексті швидкозмінюваної реальності і наголошує на трансдисциплінарності як компетенції майбутнього, на міжкультурності як здатності діяти та розуміти різні культурні середовища [8]. М. Дабрович (Dąbrowicz, Małgorzata) у своїй статті розглядає результати періодичного оцінювання як підставу для перетворення колективу у єдину команду, мотивації працівників, заохочення до навчання, з максимальним використанням їх потенціалу та забезпечення їх подальшого професійного розвитку. Авторка статті наголошує, що оцінювання має бути використане як

інструмент розвитку співробітників і бібліотеки в цілому [4]. Оцінювання працівників бібліотек дослідниця А. Станьчак-Гонсевська (Stańczak-Gąsiewska, Aneta) вважає одним з елементів управління людськими ресурсами, бачить доцільним його застосування насамперед для всебічної оцінки працівників з точки зору досягнення цілей, запланованих організацією [9]. М. Толмач пропонує використовувати тестування цифрової грамотності та Рамку цифрової компетентності для громадян України, що базується на європейських стандартах цифрової грамотності [20, 65]. Також дослідниця вважає доцільною розробку профільної рамки для бібліотечних фахівців. Наукове обговорення щодо професійної структури та компетентності готовності бібліотечних фахівців стає дедалі більш актуальним, особливо в контексті зростаючої ролі цифрових технологій у бібліотечній справі, і свідчить про важливість розширення професійного спектру та глибокої готовності до викликів, що виникають перед бібліотечними фахівцями у сучасному інформаційному суспільстві.

Метою роботи є системний аналіз, обґрунтування та визначення ключових компетентностей бібліотечного фахівця, необхідних для успішного впровадження інновацій у медіапростір сучасних бібліотек та вдосконалення якості обслуговування користувачів.

Виклад основного матеріалу. Компетентності бібліотекаря сьогодні визначаються не тільки традиційними бібліотечними навичками, але й новими вимогами сучасного інформаційного суспільства, і потребують системного підходу до їх формування. Особливо важливим є розвиток цифрових компетентностей. У інноваційному медіапросторі бібліотеки, де технології змінюють та розширюють можливості обслуговування користувачів, бібліотекарі повинні мати розуміння сучасних інформаційних технологій, а також вміння ефективно їх використовувати для забезпечення доступу до ресурсів та послуг. За визначенням, наведеним у Європейській довідковій рамці ключових компетентностей, для навчання впродовж життя, цифрова компетентність передбачає впевнене, критичне та відповідальне використання та взаємодію з цифровими технологіями для навчання, роботи, участі у суспільному житті. Вона охоплює інформаційну грамотність, здатність спілкування та співпрацю, медіаграмотність, створення цифрового контенту (включаючи програмування), безпеку (включаючи цифрове благополуччя та компетенції, пов'язані з кібербезпекою), інтелектуальну власність, що стосується вирішення проблем та критичного мислення [3].

Для окреслення професійних цифрових компетентностей бібліотечного фахівця доцільно скористатись Рамкою цифрових компетентностей

педагогічних й науково-педагогічних працівників на порталі «Дія. Цифрова освіта» [15]. З поміж переліку дескрипторів компонентів цифрової компетентності наведемо ті, що суттєво відображають необхідні компетентності для професійної діяльності у бібліотечній справі:

1. Цифрова грамотність:

- комп'ютерна грамотність;
- інформаційна та медіаграмотність;
- безпека в цифровому середовищі.

2. Професійна залученість:

- професійна комунікація у цифровому середовищі, мережевий етикет;
- професійна взаємодія та співпраця у цифровому середовищі;
- рефлексія та оцінювання рівня власної цифрової компетентності;
- професійний розвиток у цифровому середовищі;
- науково-дослідницька діяльність.

У 2016 р. Спеціальною асоціацією бібліотек (Special Libraries Association, SLA) розроблено документ «Компетенції для інформаційних фахівців (The Competencies for Information Professionals)» [2]. Документ містить шість категорій ключових компетенцій (core competencies) та короткий перелік «стимулюючих» компетенцій (enabling competencies). «Стимулюючі» компетенції не є специфічними для фахівців інформаційної сфери і відносяться до так званих «м'яких навичок», але вважаються важливими для професійного успіху та розвитку кар'єри. Поміж ключових компетенцій: сервіс у галузі інформації та знань, інформаційні системи та технології, інформаційні ресурси, пошук та аналіз інформації й даних, інформаційна етика.

У контексті зміни вимог до бібліотечного спеціаліста наукової бібліотеки, його нової ролі як цифрового бібліотекаря у веб-середовищі та середовищі цифрової науки, І. Лобузн виокремлює такі основні компетентності: уміння забезпечувати управління цифровою інформацією (зокрема, технології «семантичного вебу») у загальнобібліотечному дискурсі; здатність бібліотекарів наукових (академічних) бібліотек брати активну участь у впровадженні технологій цифрової науки; орієнтація на безперервне навчання методам сучасних цифрових технологій [16, 19].

Діяльність «цифрового» бібліотекаря має соціально-просвітницький контекст і потребує нових компетентностей бібліотечних фахівців і адаптації їх до урізноманітнення соціальних ролей, реалізації яких потребує від бібліотекаря сучасне суспільство. На основі аналізу Рамок цифрових компетентностей, запропонованих Міністерством цифрових трансформацій України, публікацій українських науковців, а також

міжнародних документів, які формулюють чинні та перспективні вимоги до компетентностей бібліотечного фахівця, було запропоновано авторське визначення терміну «цифровий бібліотекар», який стає звичним у професійному середовищі. *Цифровий бібліотекар* – це фахівець, діяльність якого відбувається в цифровому медіапросторі бібліотеки й спрямована на забезпечення інтерактивних режимів комунікаційної взаємодії з користувачем [Ошибка! Источник ссылки не найден., 8]. Обов'язковою компетентністю «цифрового бібліотекаря» є *цифрова сприйнятливість* або *цифрова гнучкість* (digital agility) – компетентність, яка характеризує адаптивність фахівця до цифрової реальності. У цій компетенції виділяють інтерес до нових цифрових технологій, здатність швидко їх опанувати і вбудувати їх у свою діяльність, бажання просувати нові технології у своїй роботі поміж колег, споживачів (клієнтів) та професійних спільнот.

Професіоналізм сучасного бібліотечного фахівця є необхідною складовою ефективного інноваційного розвитку бібліотек. Його не слід розглядати тільки з позицій здатності освоювати нові технології, а розуміти також і як ціннісну орієнтацію, яка підвищує мотивацію бібліотечного фахівця до реалізації інновацій. В умовах цифрових трансформацій важливим є постійне підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів, яке передбачає не тільки оновлення знань, а й зміну способу мислення, набуття умінь подолання психологічних бар'єрів у освоєнні нових технологій і впровадженні інновацій. Професійні комунікації бібліотечних фахівців системно пов'язані із такими поняттями як *професійна компетентність* та *самоосвіта*. Категорія «професійна компетентність» визначається не тільки рівнем професійної освіти, досвідом та індивідуальними здібностями людини, а й її мотивованими прагненнями до безперервної самоосвіти та самовдосконалення, творчим і відповідальним ставленням до справи. Основними принципами самоосвіти бібліотечних фахівців можна визначити: систематичність і послідовність самоосвіти через впровадження індивідуальних, колективних та цільових методів самовдосконалення фахівців і контроль їх професійного зростання; направленість самоосвіти на практичну діяльність бібліотекаря відповідно до цифрових трансформацій бібліотеки та розвитку технологій; комплексність самоосвіти з урахуванням інформаційних, освітніх, просвітніх та дозвіллевих аспектів діяльності сучасної бібліотеки.

Показовим є соціологічне дослідження «Вивчення потреб працівників бібліотек для розширення свого професійного світогляду» [12], виконане Хмельницькою обласною універсальною науковою бібліотекою та публічними бібліотеками

області протягом 2018-2019 років. Дослідження ставило такі завдання: виявити відповідність рівня професійної підготовки займаній посаді працівників бібліотек; визначити найбільш популярні ресурси інших бібліотек, для підвищення фахового рівня; визначити джерела та форми додаткової інформації. Дослідження було проведене за допомогою Google Forms, в якому взяли участь 90 респондентів (працівники Хмельницької ОУНБ та бібліотек районів і міст області). За віком найбільша кількість – 75,6 % респондентів від 41 до 60 років. 34,4% 7 респондентів мають вищу освіту, 30 % респондентів мають середню спеціальну освіту. Найбільша кількість 33,3 % респондентів займають посади бібліотекарів, 25,6 % – завідувачі бібліотекою. За стажем роботи найбільша кількість респондентів (25,6 %) за 30 років. Актуальними темами для підвищення кваліфікації респонденти вважають: 16,7 % – впровадження УДК; 13,3 % – проектна діяльність бібліотек, написання проектів; 11,1 % – нові, сучасні форми і методи роботи з користувачами, якісне та комфортне обслуговування користувачів, інноваційні технології обслуговування користувачів, зокрема у сільських бібліотеках. Для розширення професійного світогляду бібліотекарі обрали такі тематичні напрями (рис. 1).

67,8 % респондентів найактивніше у роботі використовують розділ «Бібліотекаря» з сайту обласної універсальної наукової бібліотеки. Зокрема сторінки: підвищення кваліфікації – 3,3 %, фахова періодика – 3,3 %, обласні огляди-конкурси – 3,3 %, методична робота – 3,3 %, методичні рекомендації – 3,3 %. Упродовж року респонденти працювали над проблемними питаннями: впровадження таблиць УДК в роботу бібліотек – 28,9 %; покращення якості обслуговування користувачів, впровадження нових сучасних форм роботи для обслуговування користувачів – 14,4 %; поповнення фонду бібліотеки, пошук коштів – 13,3 %; вивчення фонду бібліотеки та очищення від застарілої літератури, розкриття фонду – 7,8 %; залучення користувачів до бібліотеки – 5,6 %; залучення 8 позабюджетних коштів на придбання комп'ютерної техніки – 3,3 %.

За результатами дослідження виявлено теми, які респонденти планують обговорити з колегами на заходах з підвищення кваліфікації: впровадження УДК у практику роботи бібліотек – 21,1 %; нові форми роботи з користувачами – 15,6 %; інноваційні технології в бібліотеці – 10 %; сучасні інноваційні форми роботи з користувачами – 7,8 %; діяльність бібліотек в умовах адміністративної реформи в ОТГ, створення центральної бібліотеки ОТГ, діяльність сільських бібліотек – 7,8 %; проектна діяльність бібліотек – 6,7 %; залучення позабюджетного фінансування – 6,7 %; краєзнавча робота бібліотек – 4,4 %; актуалізація бібліотечного фонду – 4,4 %.

Рис. 1. Тематичні напрями, обрані бібліотекарями для підвищення кваліфікації

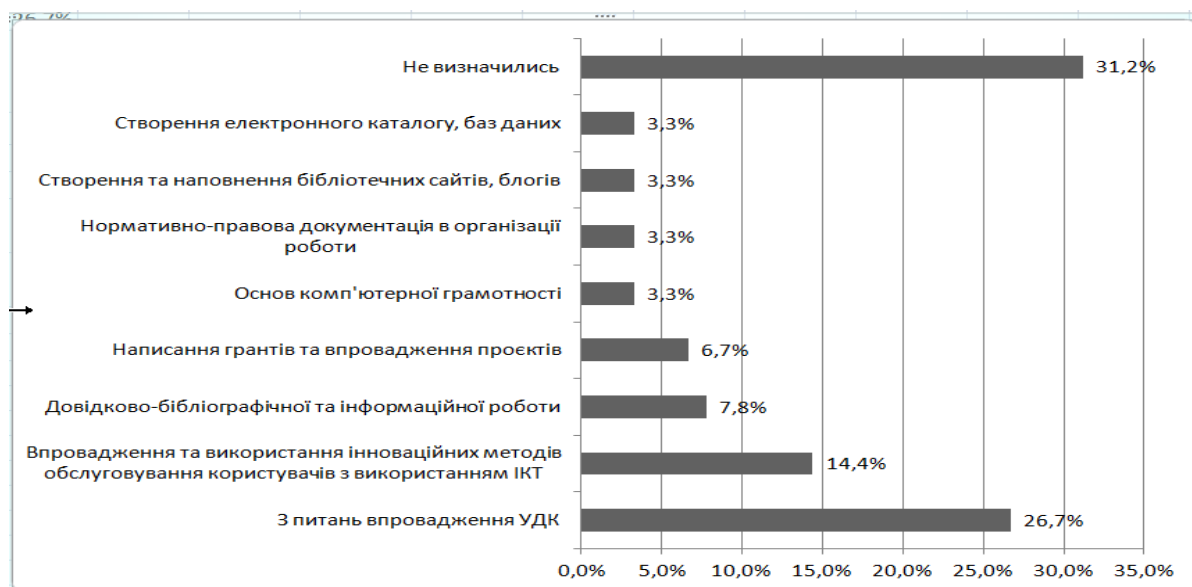

Рис. 2. Результати опитування щодо проблем, з яких необхідна методична допомога

Рис. 3. Результати опитування щодо заходів з розширення професійного досвіду

Свій професійний рівень 83,3 % усіх опитаних респондентів підвищують на семінарах. 82,2 % – займаються самоосвітою. Проходять тренінги – 54,4 %. 48,9 % усіх опитаних надають перевагу практикумам. 26,7 % – відвідують курси підвищення кваліфікації. Всього 51,1 % респондентів відчують потребу у поповненні професійних знань. Востаннє респонденти підвищували кваліфікацію у Хмельницькій ОУНБ – 37,8 %, Рівненській НАКККіМ – 12,2 %, у центральних районних (міських) бібліотеках – 5,6 %. 72,2 % респондентів вміють і люблять працювати у команді, 21,1 % – працюють, якщо треба. Люблять працювати самі – 14,4 %. Можуть бути виконавцем, але не відповідальним – 13,3 %, люблять керувати – 6,7 %. Джерелами додаткової інформації для 76,7 % респондентів є періодичні видання. Для 95,6 % усіх опитаних респондентів додатковим джерелом інформації є Інтернет. Респонденти виокремили проблеми, з яких вони потребують методичної допомоги (рис. 2).

Респонденти висунули пропозиції щодо вдосконалення діяльності з проведення заходів з розширення професійного світогляду (рис. 3).

Відповідно до аналізу результатів анкетування «Вивчення потреб працівників бібліотек для розширення свого професійного світогляду» бібліотекам рекомендовано:

- розробити план підвищення кваліфікації фахівців бібліотечної галузі;
- заходи з розширення професійного світогляду проводити у формі практикумів, спілкування з фахівцями, обміну досвідом, міжбібліотечних зустрічей, вебінарів, семінарів, тренінгів, круглих столів, використовуючи нові інтерактивні форми роботи;
- продовжувати наповнювати розділ сайту ОУНБ «Бібліотекаря», зокрема, сторінки: «Підвищення кваліфікації», «Фахова періодика», «Обласні огляди конкурси», «Методична робота», «Методичні рекомендації відповідно до потреб респондентів»; методичним центрам РБ, МБ, ЦБ ОТГ вести роботу із цього напрямку на своїх офіційних сторінках сайтів, блогів.

Варто відзначити наявність значної кількості тренінгів, в тому числі дистанційних, з набуття цифрових навичок. Так, ІФЛА пропонує серію порад, об'єднаних гаслом «Цифровий бібліотекар за 10 хвилин», спрямованих на те, щоб стати ефективним цифровим бібліотекарем через цифрові технології для підвищення обізнаності користувачів про бібліотечні послуги [10].

На сайті Одеської національної наукової бібліотеки представлено добірку безкоштовних онлайн-курсів, розміщених на кращих освітніх платформах, що надають працівникам бібліотек ефективні інструменти для підвищення кваліфікації, здобуття нових знань та корисних навичок [17].

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського пропонує інформаційні ресурси для Дистанційної самоосвіти бібліотекарів, у 2020 р. відбулось навчання за програмою підвищення кваліфікації для працівників бібліотечних установ «Дигіталізація бібліотечної справи: інструменти та методи реалізації» [13]. Програма спрямована на набуття нових та удосконалення наявних професійних компетентностей бібліотечними працівниками, що сприяє підвищенню якості надання інформаційно-бібліотечних послуг.

Академія цифрового розвитку, яка є інтегратором активностей з метою навчання використанню цифрових інструментів і їх практичного застосування для різноманітних категорій користувачів, пропонує систематичні сесії масових дистанційних курсів, проведення відкритих онлайн-заходів, майстер-класів, вебінарів до відповідних офлайн-активностей, регіональних тренінгів [11].

У серпні 2022 року стартував партнерський проєкт Української бібліотечної асоціації проєкт «ЛІВ:продовження» [19], покликаний підтримати роботу українських бібліотек та сприяти розробленню механізму їх відбудови, надати працівникам бібліотек можливість опанування навичок проєктної діяльності та фандрейзингу, обмінюватись досвідом, отримувати фахову юридичну та психологічну допомогу, підтримку професійного удосконалення, розвитку міжнародного партнерства.

Системну діяльність з підвищення кваліфікації бібліотекарів здійснює Центр неперервної культурно-мистецької освіти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв [22].

Висновки. Зміни технологічних умов існування бібліотеки потребують розгляду її техніко-технологічної, інформаційно-ресурсної, проєктно-управлінської та соціально-комунікативної складових у їх взаємозв'язку і взаємовпливі. Формування та використання інноваційного медіапростору сучасної бібліотеки є поліфункціональним видом діяльності, адже медіапростір виконує різноманітні функції та ролі, які відповідають сучасним вимогам та потребам користувачів бібліотеки: доступ до інформації та знань – надає користувачам доступ до різноманітних джерел інформації та знань (електронні бази даних, цифрові ресурси, е-книги, е-журнали, вебсайти та інші електронні ресурси); творчість та інновації – стимулює творчість та інновації, надаючи користувачам можливості для створення та редагування медіаконтенту, включаючи відео, аудіо, графіку тощо; взаємодія – створює умови для взаємодії та співпраці між користувачами бібліотеки, містить комунікаційні технології, спільні робочі місця, форуми, вебінари, інші засоби для обміну ідеями та досвідом; навчання та освіта – надає користувачам доступ до навчальних ресурсів, онлайн-

курсів, е-лекцій та інших педагогічних матеріалів з використанням різноманітних інтерактивних технологій для навчання; розваги та культурний контент – надає користувачам доступ до розважальних та культурних ресурсів, таких як фільми, музика, відеоігри, виставки тощо.

Отже, поліфункціональний інноваційний медіапростір бібліотеки підтримує розвиток компетентностей бібліотечних фахівців, сприяє активній взаємодії з користувачами та відповідає вимогам сьогодення до бібліотек як центрів інформації, навчання та культури.

Чинний Довідник кваліфікаційних характеристик професій [14] не враховує сучасних компетентнісних вимог та актуальних завдань, що виникають в роботі сучасних бібліотек. У зв'язку із новими компетентнісними вимогами до бібліотечного фахівця необхідною є розробка Професійного стандарту «Фахівець бібліотечно-інформаційної діяльності», у якому відповідно до мети професійної діяльності будуть сформульовані загальні вимоги до неї, перелік базових професійних компетенцій; опис трудових функцій; вимоги до освітньо-кваліфікаційного рівня [18]. Це дозволить забезпечити бібліотечних фахівців необхідними знаннями та вміннями для ефективної

роботи у нових умовах сучасного інформаційного суспільства та розширити їхню роль у формуванні інноваційного медіапростору.

З урахуванням сучасних викликів та інноваційних тенденцій у бібліотечній сфері пропонуємо перелік професійних компетентностей, які можуть бути враховані в Професійному стандарті «Фахівець бібліотечно-інформаційної діяльності»: знання та вміння використовувати сучасні цифрові інструменти та технології; інтеграція цифрових технологій в діяльність бібліотеки; організація програм з медіаграмотності та інформаційної грамотності; розробка, удосконалення та організація доступу до електронних ресурсів та сервісів бібліотеки; розробка та управління вебсайтом бібліотеки; забезпечення цифрової безпеки та конфіденційності інформації; управління медіавзаємодією та підтримка репутації бібліотеки; організація та підтримка віртуальних та інтерактивних сервісів для користувачів; самоосвіта і засвоєння нових технологій та трендів у сфері бібліотечно-інформаційної діяльності; здатність впроваджувати та підтримувати інноваційні підходи; здатність планування, впровадження та управління цифровими ініціативами і проектами.

Список використаних джерел

1. Włach, M. Doskonalenie zawodowe pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie / Marzena Włach // Biblioteka i Edukacja. 2021. № 20. s. 47–59.
2. Competencies for Information Professionals / [Special Libraries Association]. URL: <http://www.4info-management.com/pdf/SLACompetencies.pdf>. (дата звернення: 25.08.2023).
3. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01). URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7) (дата звернення: 26.08.2023).
4. Dąbrowicz, M. Zarządzanie przez ocenianie. System ocen okresowych pracowników w bibliotece / Małgorzata Dąbrowicz // Biuletyn EBIB. 2019. № 2 (185). [13] s.
5. Janas, M. Samokształcenie bibliotekarzy – wprowadzenie do problematyki / Magdalena Janas. Biblioteka i Edukacja. 2021. № 20. s. 27–44.
6. Radwański, A. Bibliotekarz systemowy z wykształcenia. Biuletyn EBIB. 2019. # 4 (187). [10] s.
7. Rowińska, M. Bibliotekarz na wagę złota. Biuletyn EBIB. 2019. # 4 (187). [8] s.
8. Schmeichel-Zarieczna, M. Kompetencje przyszłości – czym są i co oznaczają dla bibliotek i bibliotekarzy. Biuletyn EBIB. 2021. # 3 (198). [7] s.
9. Stańczak-Gąsiewska, A. Czy bibliotece potrzebny jest system oceny pracownika? Biuletyn EBIB. 2019. № 2 (185). [10] s.
10. The 10-Minute Digital Librarian. IFLA. URL: <https://www.ifla.org/the-10-minute-digital-librarian/> (date of access: 12.08.2023).
11. АЦР. АЦР. URL: <https://www.digitalacademy.in.ua> (дата звернення: 10.08.2023).
12. Вивчення потреб працівників бібліотек для розширення свого професійного світогляду (анкетування, 2018 р.). URL: http://spr.khnu.km.ua/vidanya/2020/2020_11_09_1_11.pdf (дата звернення: 06.08.2023).
13. Діджиталізація бібліотечної справи: інструменти та методи реалізації. Бібліотека Сумського державного університету. URL: <https://crkp.sumdu.edu.ua/uk/> (дата звернення: 10.11.2023).
14. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 1 : Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності, розд. 1 : Професії керівників,

професіоналів, фахівців та технічних службовців / М-во праці та соц. політики України; [підгот. : Бережна Л. М. та ін.]. 3-тє вид., допов. та перепр. Краматорськ : Центр продуктивності, 2005. 353 с.

15. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників. Проект. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2629-frame_pedagogical.pdf (дата звернення: 12.08.2023).

16. Лобузін І. В. Цифрові бібліотекарі доби е-науки та семантичних веб-технологій. *Бібліотечний вісник*. 2019. № 6. С. 18–24.

17. Освітні платформи для бібліотекарів-2 або 20 місяців у новій реальності. Одеська національна наукова бібліотека. Офіційний вебсайт. URL: http://odnb.odessa.ua/view_post.php?id=3513 (дата звернення: 12.08.2023)

18. Професійні стандарти в Україні. URL: <https://www.kadrovik01.com.ua/article/3858-profesyn-standarti-v-ukran> (дата звернення: 06.11.2023).

19. Старт проєкту LIB: ПРОДОВЖЕННЯ. URL: https://livelibrary.com.ua/news/lib-resilience/?fbclid=IwAR2o9cgZhcxYIZH67YVv0uKInsiAothRJBWFubAJ7yIGCqcQ_JPRZ7zIDx8 (дата звернення: 06.08.2023).

20. Толмач М. Цифрова компетентність бібліотечних фахівців як чинник діяльності бібліотек в умовах цифрової трансформації. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. № 9. С. 57–69.

21. Хрущ С. С. Формування інноваційного медіапростору в публічних бібліотеках України : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03. Київ, 2023. 25 с.

22. Центр неперервної культурно-мистецької освіти. НАКККіМ. URL: <https://nakkkim.edu.ua/instituti/institut-publicznego-upravlinnya-ta-kadrovoji-politiki> (дата звернення: 07.08.2023).

References

1. Błach, M. (2021). Doskonalenie zawodowe pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. *Biblioteka i Edukacja*, (20), 47–59.

2. Information Management Services, Inc strategically manage your resources. <http://www.4info-management.com/pdf/SLACompetencies.pdf>.

3. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7)

4. Dąbrowicz, M. (2019). Zarządzanie przez ocenianie. System ocen okresowych pracowników w bibliotece / Małgorzata Dąbrowicz // *Biuletyn EBIB*. 2019. №2 (185). [13] s.

5. Janas, M. (2021) Samokształcenie bibliotekarzy – wprowadzenie do problematyki. *Biblioteka i Edukacja*, (20), 27–44.

6. Radwański, A. (2019) Bibliotekarz systemowy z wykształcenia. *Biuletyn EBIB*, 4 (187). 10 s.

7. Rowińska, M. (2019) Bibliotekarz na wagę złota. *Biuletyn EBIB*, 4 (187). 8 s.

8. Schmeichel-Zarzczna, M. (2021). Kompetencje przyszłości – czym są i co oznaczają dla bibliotek i bibliotekarzy. *Biuletyn EBIB*, 3 (198). 7 s.

9. Stańczak-Gasiewska, A. (2019). Czy biblioteki potrzebny jest system oceny pracownika? *Biuletyn EBIB*, 2 (185). 10 s.

10. The 10-Minute Digital Librarian. IFLA. <https://www.ifla.org/the-10-minute-digital-librarian/> [in Ukrainian].

11. ADD. ADD. <https://www.digitalacademy.in.ua> [in Ukrainian].

12. Studying the needs of library workers to expand their professional outlook. http://spr.khnu.km.ua/vidanya/2020/2020_11_09_1_11.pdf [in Ukrainian].

13. Digitization of library work: tools and methods of implementation. <https://crkp.sumdu.edu.ua/uk/> [in Ukrainian].

14. Berezna, L. M. (2005). Directory of qualification characteristics of employees' professions. Vol. 1: Occupations of workers common to all types of economic activity, ch. 1: Professions of managers, professionals, specialists and technical employees (3-тє вид.). Productivity Center. [in Ukrainian].

15. Conceptual-referential framework of digital competence of pedagogical and scientific-pedagogical workers. https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2629-frame_pedagogical.pdf. [in Ukrainian].

16. Lobuzin, I. (2019). Digital librarians of the age of e-science and semantic web technologies. *Library Bulletin*, (6), 18–24. [in Ukrainian].

17. Educational platforms for librarians - 2 or 20 months in the new reality. Odesa National Scientific Library. Official website. http://odnb.odessa.ua/view_post.php?id=3513 [in Ukrainian]

18. Professional standards in Ukraine.. <https://www.kadrovik01.com.ua/article/3858-profesyn-standarti-v-ukran> [in Ukrainian].
19. Start of the LIB project: CONTINUATION. https://livelibrary.com.ua/news/lib-resilience/?fbclid=IwAR2o9cgZhcxYIZH67%20YVv0uKInsiAothRJBWFubAJ7yIGCqCQ_JPRZ7zlDx8 [in Ukrainian].
20. Tolmach, M. (2022). Digital competence of library specialists as a factor in the activity of libraries in conditions of digital transformation. *Ukrainian Journal of Library Science and Information Sciences*, (9), 57–69 [in Ukrainian].
21. Khrushch, S. (2023). Formation of innovative media space in public libraries of Ukraine [Unpublished autoref. thesis Ph.D. of social sciences communications]. Kyiv National University of Culture and Arts [in Ukrainian]. [in Ukrainian].
22. Center for continuous cultural and artistic education. <https://nakkkim.edu.ua/instituti/institut-publichnogo-upravlinnya-ta-kadrovoji-politiki> [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 28.09.2023
Отримано після доопрацювання 02.11.2023
Прийнято до друку 09.11.2023*